

Keegan protiv Irske

26. maj 1994.

(serija A. Broj 290)

1.Činjenično stanje

Slučaj se odnosi na usvajanje deteta bez znanja i saglasnosti biološkog oca. G. *Keegan* je živio sa svojom devojkom, g-đicom V, tokom dve godine (od februara 1987 do 1988). Decembra 1987. godine odlučili su da imaju dete i potom se 14. februara verili, a 22. februara 1988. godine potvrđena je trudnoća g-đice V. Ubrzo nakon toga su raskinuli i prestali da žive zajedno. G-đica V. je 9. septembra 1988. godine rodila ćerku S, čiji je otac podnosilac predstavke.

Podnosilac predstavke je posetio majku i novorođenče kada je ono imalo jedan dan. Dve nedelje kasnije posetio je kuću V.-inih roditelja, ali mu nije dozvoljeno da vidi V. ili bebu. Podnosilac predstavke nije znao da je V. tokom trudnoće preduzela korake da dete da na usvajanje. Dete je 18. novembra 1988. godine dodeljeno budućim usvojiteljima.

Tužilac je o ovom obavešten pismom 22. novembra 1988. godine.

Nacionalno pravo i sudski postupak

Zakonom o usvajanju iz 1952. godine se predviđa da je potrebna saglasnost "osobe koja je majka deteta ili staratelj" pre nego što se donese rešenje o usvajanju deteta. U slučaju nevenčanog oca ne postoji automatsko priznavanje, jer detetu sud imenuje staratelja (odeljak 11. Zakona o položaju dece iz 1987. godine). Podnosilac predstavke je podneo ovakav zahtev istovremeno kad i zahtev za starateljstvom nad detetom. Okružni sud je 29. maja 1989. imenovao podnosioca predstavke za staratelja i dodelio mu starateljstvo. Na ovu odluku su se majka i budući usvojitelji žalili Višem sudu. Jula 1989. godine Viši sud je presudio da je podnosilac

predstavke podoban da bude imenovan za staratelja i da ne postoje uslovi koji uključuju dobrobit deteta, koji bi zahtevali da se poreknu prava očinstva. Slučaj je predat na razmatranje Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je zaključio da je Viši sud pogrešio, navodeći da Zakon iz 1952. godine samo daje pravo ocu da podnese zahtev za dodelu starateljstva, a ne izjednačuje njegov položaj sa položajem oca iz bračne zajednice. Osim toga, prema Zakonu o starateljstvu nad decom iz 1964. godine osnovna briga suda je dobrobit deteta, a krvna veza između deteta i oca je samo jedan od mnogih relevantnih faktora. Predmet je zatim vraćen Višem sudu da donese presudu u svetlu ovakvog tumačenja. Na narednim ročištima Viši sud je saslušao svedočenje savetnika, dečijeg psihijatra, koji je govorio o opasnostima po psihičko zdravlje deteta. U svetlu ovakvih dokaza i zaključaka koje je izneo Vrhovni sud, Viši sud je prihvatio žalbu majke i budućih usvojitelja. Nakon toga doneta je odluka o usvojenju.

Shodno činjenicama iz predstavljenog slučaja u praksi usvajanja u Irskoj usledio je izvestan broj izmena. Njima je dato veće priznanje pravima biološkog oca; naime, pravo da se traži zajedničko starateljstvo, tutorstvo ili pristup detetu kao i poželjnost, gde je primenjivo, ustanovljenja očeve namere u pogledu usvajanja deteta. Osim toga, kad agencija za usvajanje ima indikacija da se otac protivi davanju deteta na usvojenje, savetuje se agenciji da s oprezom razmotri mogućnost odlaganja dodele deteta. Gde se otac žalio sudu, ni u kom slučaju dete ne sme da se da na usvajanje do ishoda sudskog spora.

2.Odluka Suda

Podnosilac predstavke se zalio na osnovu člana 8. Evropske konvencije da je povređeno njegovo pravo u pogledu postojanja porodičnog života, posto je njegovo dete dato na usvajanje bez njegovog znanja ili saglasnosti i da mu nacionalno zakonodavstvo nije ponudilo pravo da bude imenovan za staratelja Oalje se žalio, shodno članu 6. Konvencije da mu je uskraćeno pravo pristupa sudu time sto nije imao *locus standi* u postupke pred Odborom za usvajanje. Zatim se zalio na osnovu člana 14. Konvencije da je bio diskriminisan u korišćenju gore pomenutih prava kada se njegova pozicija uporedi sa pozicijom oženjenog oca.

Član 8.

Dok je Vlada smatrala da trenutna situacija nije dovoljna da podnosilac predstavke pređe prag porodičnog života, s druge strane Komisija je smatrala da su njegove veze sa detetom dovoljne da bi se ustanovio porodični život. Sud je zaključio da se

pojam "porodica" ne odnosi samo na odnos zasnovan na bračnoj zajednici, već da obuhvata i druge *de facto* porodične veze gde strane žive zajedno izvan braka¹. Izložio je da između deteta i njegovih roditelja postoji veza koja teži porodičnom životu, čak iako u vreme njegovog ili njenog rođenja roditelji nisu više živeli zajedno ili ukoliko je njihov odnos bio okončan². U ovom slučaju podnosilac predstavke i majka su živeli zajedno dve godine, čak je začće njihovog deteta bila planirana odluka i planirali su da se venčaju.

Njihov odnos u ovo vreme imao je obeležja bračne veze i činjenica da je kasnije prekinut nije menjala zaključak Suda da je od momenta rođenja deteta između oca i deteta postojala veza koja je težila porodičnom životu.

Evropski sud se pozvao na činjenicu da je cilj člana 8. Konvencije zaštita pojedinca od proizvoljnog postupanja javnih vlasti. Možda takođe postoji pozitivna obaveza države da poštuje porodični život. Sud je izneo da su granice između pozitivnih i negativnih obaveza države nejasne međutim primenjivi principi su isti u oba konteksta. Osobito se mora imati u vidu fina ravnoteža između interesa pojedinca i društva kao celine i da država uživa izvesnu slobodu odlučivanja³. U skladu sa zakonom zasnovanim na sudskoj praksi, gde je ustanovljeno postojanje porodične veze, država mora da se ponaša tako da omogući razvoj porodične veze i mora biti stvoreno pravno jemstvo koje će omogućiti da se dete od samog momenta rođenja integriše u svoju porodicu⁴. Osim toga, uzajamno uživanje u društvu roditelja i deteta, čini osnovni element porodičnog života, čak kada je odnos između roditelja prekinut⁵. Takođe je napravljena veza sa članom 7. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta iz 1989. godine da dete ima pravo, kada je moguće, na brigu oba roditelja.

Imajući u vidu učešće države u procesu usvajanja, činjenica da je irski zakon dozvolio tajno davanje deteta na usvojenje bez znanja ili pristanka podnosioca predstavke, dovela je do povrede prava na poštovanje porodičnog života. Takva povreda bilo bi dozvoljena samo u slučaju kad bi bilo u skladu sa zakonom, kao što je bila, i da je težila opravdanom cilju. Opravdani cilj bio je da se zaštiti prava i slobode deteta. Dalje, moralo bi to da bude neophodno u demokratskom društvu. Sud je primetio da je podnosilac predstavke imao prema irskom zakonu priliku da traži starateljstvo i tutorstvo nad svojom ćerkom i da je Viši sud nije shvatio njegove interese u smislu procene koristi po ćerku. Međutim, osnovni problem nije bio u proceni, nego pre u činjenici da irski zakon dopušta da se dete dodeli na usvajanje bez znanja podnosioca predstavke ili njegove saglasnosti. Gde je dete dato drugim starateljima on ili ona može tokom vremena uspostaviti s njima nove

veze, koje neće želiti da promeni ili prekine zbog izmene odluke u vezi sa nadzorom [6](#).

Ovakvo stanje ne samo da ugrožava odgovarajući razvoj veza podnosioca predstavke sa detetom, nego isto tako pokreće proces koji će se verovatno pokazati kao nepovratan, time stavljaajući podnosioca predstavke u nepovoljan položaj u takmičenju sa budućim usvojiteljima deteta. Vlada nije istakla ni jedan razlog relevantan za dobrobit deteta da bi opravdala odstupanje od principa koji nalažu poštovanje porodičnih veza. Shodno tome, Sud je zaključio da je došlo do povrede člana 8. Konvencije, pošto nije opravdano ometanje pravo podnosioca predstavke u odnosu na poštovanje porodičnog života, obuhvatajući ceo spektar obaveza države, kao neophodnih činilaca u demokratskom društvu.

Član 6. stav 1.

Podnosilac predstavke prema irskom zakonu nije imao pravo da ospori odluku da se njegova kćerka da na usvajanje bez njegovog znanja ili saglasnosti, bilo pred Odborom za usvajanje bilo pred sudom ili bilo kakvim telom uopšteno u postupku usvajanja. Njegova jedina mogućnost je bilo da traži pokretanje sudskog postupka za starateljstvo i tutorstvo. Do trenutka kada je on okončan, tas na vagi dobrobiti deteta je prevagnuo u korist budućih usvojitelja. Sud je smatrao da nije neophodno da reši da li Odbor za usvajanje predstavlja u skladu sa odredbom člana 6. stav 1. Konvencije. Evropski sud je shodno tome zaključio da je došlo do povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Član 14.

Sud nije smatrao da je potrebno da se ova žalba posebno razmatra.

Član 41.

Evropski sud za ljudska prava je podnosiocu predstavke dodelio 2 000 irskih funti na ime materijalne štete i 10 000 irskih funti na ime nematerijalne štete, pored naknade troškova postupka.

Zahvaljujemo Kancelariji Saveta Evrope u Beogradu na ustupanju preвода presuda Evropskog suda za ljudska prava za potrebe ove baze
Prevod preuzet iz knjige "ODABRANE presude I" / Evropski sud za ljudska prava; (urednik Vladan Joksimović; prevod Danica Kraljević, Predrag Sibinović ; stručna redakcija prevoda Tatjana Papić). - Beograd: Savet Evrope, Kancelarija u Beogradu, 2005 (Beograd: Dosije). ISBN 86-84437-27-6
CIP - Katalogizacija u publikaciji Narodna biblioteka Srbije, Beograd 347.951:341.645(4)

[1](#) *Johnston i drugi protiv Irske (presuda od 18. decembra 1986, Serija A broj 112)*

[2](#) *Berrehab protiv Holandije (presuda od 21. juna 1988. Serija A broj 138)*

[3](#) *Powell i Rayer protiv Ujedinjenog Kraljevstva (presuda od 21. februara 1990, Serija A broj 172)*

[4](#) *Rarckx protiv Belgije (presuda od 13. juna 1979, Serija A broj 31)*

[5](#) *Ericsson protiv Švedske (presuda od 22. juna 1989, Serija A broj 156)*

[6](#) *W. Protiv Ujedinjenog Kraljevstva (presuda od 8. jula 1987, Serija A broj 121)*